

Ženíjní zabezpečení boje s využitím objektů stálého opevnění

V souvislosti s hledáním možných způsobů využití československého stálého opevnění z let 1935 - 1938 při obraně České republiky je zkoumána řada aspektů, které možnosti jeho využití podmiňují. Z ženíjního hlediska je důležité analyzovat, které úkoly ženíjního zabezpečení by byly v období přípravy a v průběhu vedení boje s využitím objektů stálého opevnění plněny. Znamená to vycházet z výsledků zkoumání dílčích problémů, jako je odolnost objektů stálého opevnění, jejich efektivnost apod., ale hlavně je třeba se zaměřit na zkoumání možností využití stálého opevnění jako opevňovacího systému. Neustále při tom musíme mít na paměti, že v celkové koncepci obrany státu nebude stálé opevnění sehrávat zdaleka tak významnou roli, jako tomu bylo v době jeho vzniku, kdy bylo stálé opevnění pilířem strategické obrany. Na základě historických zkušeností musíme také uznat, že již v druhé polovině 30. let, kdy se stálé opevnění budovalo, nebyl doceněn důsledek možného širšího operačního použití motorizovaných a tankových svazků a letectva.

* * *

Ve svém článku jsem se pokusil formulovat cíle a úkoly ženíjního zabezpečení boje s využitím objektů stálého opevnění, rozsah a způsob ženíjního budování obrany a možný průběh plnění úkolů ženíjního zabezpečení boje s využitím objektů stálého opevnění.

Úkolem stálého opevnění bylo vytvořit na stanovených směrech neproniknutelnou palebnou překladu, nebo mělo být použito jako předem vybudovaná obranná linie, na kterou vojska ustupovala (pražská čára).

Pásmo stálého opevnění bylo tvořeno jedním nebo dvěma postaveními vzdálenými od státní hranice 1 - 8 km, resp. 25 - 30 km. Jednotlivá postavení byla tvořena 1 - 3 sledy lehkých objektů, které byly v důležitých prostorech zpevněny předstunutými těžkými objekty. Jednotlivé sledy byly od sebe vzdáleny 100 - 600 metrů. Hustota lehkých objektů na 1 km fronty dosahovala 4 - 8 objektů. V prostorech, kde byly vybudovány těžké objekty, dosahovala celková hustota až 10 i více objektů na 1 km fronty.

Nevýhodou bylo, že stálé opevnění muselo být obsazováno speciálně vycvičenými jednotkami (asi 46 % celkového počtu armády) a palebné objekty předpokládaly vyzbrojení zbraněmi speciální konstrukce. Značná potřeba sil pro obsazení stálého opevnění omezovala možnosti vytvoření dostatečně silné manévrovací části armády k zasazení odvetného úderu protivníkovi v případě prolomení stálého opevnění.

Ženíjní zabezpečení boje vedeného s využitím stálého opevnění

Sledujeme-li historický vývoj ženijního zabezpečení, docházíme k závěru, že se ženijní zabezpečení ve svém obsahu téměř nemění. Změny probíhají zejména v rozsahu a kvalitě prováděných úkolů, v taktice jejich plnění a v organizaci ženijního vojska. Tyto změny jsou bezprostřední reakcí na vývoj bojových prostředků, a to zejména prostředků ničení. Změny v taktice a v organizaci ženijního vojska jsou determinovány změnami ve všeobecné taktice a vojenském umění.

Pro případné využití stálého opevnění v současnosti je proto užitečné znát jak bylo, přesněji jak mělo být organizováno ženijní zabezpečení boje ve stálém opevnění v době jeho vzniku. Vzhledem k tomu, že ucelený dobový materiál není k dispozici, pokusil jsem se formulovat cíle a úkoly ženijního zabezpečení boje vedeného s využitím stálého opevnění podle literárních pramenů, které poskytují alespoň dílčí informace.

Cílem ženijního zabezpečení boje vedeného s využitím stálého opevnění bylo:

- vytvořit podmínky pro rychlý přesun jednotek k zaujetí obranných postavení, pro manévr, přisun a odsun v průběhu vedení boje;
- zvýšit ochranu vojsk v prostoru opevnění, na čarách a prostorech mimo stálé opevnění;
- ženijními opatřeními způsobit protivníkovi ztráty a ztížit jeho činnost;
- vytvořit podmínky pro manévr a provedení protiúderu vojsky manévrovací armády.

Ženíjní zabezpečení boje s využitím stálého opevnění zahrnovalo zejména následující úkoly:

- ženijní průzkum;

- budování ochranných staveb na čarách a v prostorech, v mezerách mezi objekty stálého opevnění a na místech velení;
- zřizování a udržování ženijních zátarasů a provádění ničení;
- úpravu a údržbu cest pro přesun vojsk, manévr, přísun a odsun;
- ženijní opatření k maskování vojsk a objektů;
- těžení a úpravu vody;
- výrobu a rozvod elektrické energie;
- zabezpečení filtroventilace v ochranných stavbách.

Úkoly ženijního zabezpečení byly plněny v několika obdobích:

- 1. Období budování stálého opevnění**
- 2. Období plnění úkolů ostrahy hranic a plnění mobilizačních úkolů.**
- 3. Období přípravy k vedení obranného boje (po doplnění na válečné počty a zaujetí stálého opevnění).**
- 4. V průběhu vedení bojové činnosti.**

■ Úkoly ženijního zabezpečení v 1. období

Po provedení ženijního průzkumu terénu byly vedle vlastní výstavby objektů lehkého a těžkého opevnění zřizovány protipěchotní a protitankové nevýbušné zátarasy a vytvářeny skládky materiálu pro zřizování nevýbušných zátarasů v dalších obdobích. Byly upravovány a zpevňovány komunikace k jednotlivým objektům. V předpolí stálého opevnění byly vytvářeny průseky v lesních porostech a na terénu byly odstraňovány překážky bránící ve výhledu a výstřelu osádkám stálého lehkého a těžkého opevnění. Ochranné stavby stálého opevnění byly vybavovány potřebným technologickým zařízením k těžbě vody, výrobě a rozvodu elektrické energie a k zabezpečení filtroventilace objektů. V tomto období byly také u ženijních pluků cvičeny obsluhy těchto zařízení. Na komunikačních směrech byl prováděn ženijní průzkum důležitých objektů ke zpracování prováděcích plánů ničení. V prostoru stálého opevnění i na přístupech k němu byly na komunikacích budovány betonové patky a další podobná zařízení pro jednoduchou a rychlou instalaci zátarasů k jejich přehrazení. Vybudované ochranné stavby byly opatřeny ochranným nátěrem.

Rozhodující podíl na plnění úkolů v tomto období měly civilní stavební firmy, jejichž činnost byla kontrolována orgány ženijních skupinových velitelství.

Podle plánů měly být v tomto období dobudovány všechny objekty stálého opevnění, ale reálný průběh událostí si vynutil realizaci ostrahy hranic a plnění mobilizačních úkolů před dokončením jejich výstavby. V budování objektů stálého opevnění se proto pokračovalo i v průběhu 2. a 3. období, včetně jejich betonáže, vyzbrojování a instalace technologického zařízení.

■ Úkoly ženijního zabezpečení ve 2. období

V období plnění úkolů ostrahy hranic a plnění mobilizačních úkolů byla prováděna úprava a údržba cest k zabezpečení přesunu vojsk, pro manévr, přísun a odsun. V návaznosti na zátarasy zřízené v 1. období, zesilovala vojska systém protipěchotních a protitankových nevýbušných zátarasů a v prostoru stálého opevnění byly vytvářeny zásoby min ke zřízení výbušných zátarasů. U průchodů v nevýbušných zátarasech byly zřizovány skládky materiálu potřebného k jejich

uzavření. V předpolí byly čistěny průseky v lesních porostech a prováděny úpravy terénu. V tomto období bylo prováděno maskování ochranných staveb stálého opevnění s využitím jak normovaných, tak i výpomocných prostředků maskování. Byla prováděna prověrka a údržba zařízení pro těžbu a úpravu vody, agregátů na výrobu elektrické energie a filtroventilačního zařízení v ochranných stavbách stálého opevnění.

■ Úkoly ženijního zabezpečení ve 3. období

Intenzivně byl prováděn ženijní průzkum protivníka a zejména terénu. Byly budovány ochranné stavby v palebných postaveních dělostřelectva, v palebných postaveních prostředků protivzdušné obrany, v bojových postaveních pěších jednotek, v mezerách stálého opevnění, na místech velení a v místech rozmístění záloh a útvarů služeb. V linii opevnění byly mezi jednotlivými objekty a k jejich propojení s týlovým prostorem budovány spojovací zákopy. Na komunikačních směrech byly důležité objekty připravovány k ničení a silnice v předpolí a hlavně v prostoru stálého opevnění byly na předem připravených místech přehrazovány nevýbušnými zátarasy. Ve výhodných prostorech, postřelovaných protitankovými prostředky, byla zřizována protitanková minová pole. Průchody v zátarasech byly sříženy a uzavírací hlídky neopouštěly svá stanoviště. Část průchodů byla uzavřena. Trvale zůstávala obsazena i stanoviště roznětových hlídek k ničení připravených komunikačních objektů. Na železnicích od státní hranice byly připraveny pluhové k ničení kolejí. V prostoru stálého opevnění i v postaveních a v prostorech rozmístění vojsk byla velká pozornost věnována ženijním opatřením k maskování. Za provozu byla prováděna údržba technologických zařízení v ochranných stavbách stálého opevnění.

■ Úkoly ženijního zabezpečení ve 4. období

V průběhu vedení obranného boje bylo plánováno plnění následujících úkolů:

- ničení připravených objektů podle postupu protivníka a obnova nevýbušných zátarasů v linii stálého opevnění;
- uzavírání průchodů v minových polích a v nevýbušných zátarasech po odchodu jednotek, které vedly bojovou činnost v předpolí stálého opevnění;
- údržba cest pro přísun záloh, materiálu, odsun raněných a k zabezpečení manévru, zejména dělostřelectva a jednotek protivzdušné obrany;
- průzkum a úprava ke skrytému přesunu na čáry zasazení pro zálohy a vojska manévrovací armády zasazované do protiztečí;
- ženijní budování výhodných čar a dobytých prostorů v průběhu protizteče;
- těžení a úprava vody;
- výroba a rozvod elektrické energie;
- zabezpečení filtroventilace v ochranných stavbách.

Při vedení boje v obklíčení měla být u pěších vojsk v mezerách stálého opevnění přijímána opatření k dobudování postavení pro vedení kruhové obrany. Vojska měla provádět úpravy nevýbušných zátarasů a zřizovat minová pole k přehrazení přístupu k objektům stálého opevnění z týlového prostoru. Ke zřizování minových polí bylo plánováno použití min vyzvednutých z minových polí, která byla zřízena dříve

a jejichž poloha se stala nevýhodnou. Zvláštní pozornost měla být věnována maskování vojsk a nově vybudovaných opevňovacích objektů a míst velení.

Při odchodu jednotek se předpokládalo upravování odchodových cest, budování mezilehlé čáry odchodu, zřizování ženijních zátarasů a ničení důležitých komunikačních objektů, především na bocích odcházejících vošk. Plánovalo se zřizování, udržování a spěšné rušení přepravišť přes vodní překážky a ražení průchodů v závalech.

Možné způsoby využití československého stálého opevnění

Možnosti využití tohoto typu stálého opevnění byly překonány, což se prokázalo v bojích v průběhu 2. světové války. Co však doposud překonáno nebylo, je budování odolných ochranných staveb. Vývojový trend v této oblasti je takový, že **odolnost ochranných staveb v bojových postaveních i na teritoriu vzrůstá a charakter ochranných staveb je stále častěji trvalý**, což značně přispívá ke zvýšení efektivnosti bojové činnosti vojsk v obraně.

Vedle odolnosti je **další nezbytnou vlastností obrany v současných podmínkách její aktivnost**. Na první pohled se zdá, že naplnění druhého atributu obrany (aktivnosti) v souvislosti s využitím stálého opevnění je nemožné. Tento problém však byl vyřešen již před druhou světovou válkou v bývalém Sovětském svazu. Principem tohoto řešení je budování opevněných prostorů, obsazovaných buď jen speciálními vojsky, nebo jak speciálním (stálé opevnění), tak i polním vojskem (polní opevnění). Boj v opevněném prostoru byl veden buď samostatně speciálními jednotkami, nebo v součinnosti s polním vojskem, podle důležitosti směru a bojového úkolu.

Myšlenka aktivnosti obrany tedy odpovídala taková uzavřená opevnění, která nedovolovala jejich obejít protivníkem a jejichž osádky měly vytvořeny podmínky k provádění neočekávaných úderů do boku a do týlu protivníka. Osádka musela být dostatečně silná, aby svou aktivní činností znemožnila protivníkovi pronikat do hloubky obrany mimo opevněný prostor bez toho, aby se vystavoval nebezpečí, že bude napaden do boku. Protivník měl být přinucen volit směr postupu svých hlavních sil raději proti opevněnému prostoru. [1]

V bývalém Sovětském svazu byly opevněné prostory v poválečném období budovány a využívány na sovětsko-čínské hranici ještě v letech 1965 až 1980. Opevněný prostor má specifické parametry, kterým ovšem stálé opevnění našeho typu nevyhovuje.

V izraelsko-egyptské válce v roce 1973 bylo také oboustranně využito stálého opevnění, které mělo zejména na straně Izraele značný rozsah a odolnost. *Náklady vynaložené na vybudování stálého opevnění byly samotnými Izraelci zhodnoceny po ukončení války jako účelné.* Stálé opevnění svou úlohu splnilo, protože zdrželo egyptskou ofenzivu o tři dny a tento čas stačil k provedení účinných protiopatření.

Využití československého stálého opevnění z let 1935 až 1938 v celém komplexu není vhodné (ne však vyloučené) a řešení tohoto problému spočívá ve využití dílčích úseků, skupin a jednotlivých opevňovacích objektů stálého opevnění. Rozhodující bude, zda využití objektů stálého opevnění přispěje k naplnění

zámyslu velitele. Možnosti využití budou kromě jiného limitovány odolností ochranných staveb, jejich vybavením a situačním uspořádáním.

Úseky stálého opevnění, resp. skupiny nebo jednotlivé ochranné stavby stálého opevnění lze začlenit do komplexu ochranných staveb v prostorech bránících se jednotek, zejména jako prvky budovaných ohnisek pozici obrany. V obranné linii pak mohou sloužit zejména k ochraně bránících se jednotek v průběhu palebné přípravy protivníka.

Dále mohou úseky stálého opevnění nebo skupiny ochranných staveb stálého opevnění tvořit základ samostatných ohnisek obrany k přehrazení a obraně důležitých prostorů a komunikačních směrů. Schéma původního pevnostního uzávěru se systémem paleb, který by se jako část stálého opevnění mohl stát základem k vybudování samostatného ohniska obrany, nebo ohniska obrany v obranném postavení, je znázorněno na obr. [2]

Ohniska obrany budovaná na skeletu stálého opevnění by se mohla stát velice významnými prvky obrany, zejména při vedení pozici obrany a při vedení boje v obklíčení.

Pro využití objektů stálého opevnění jasně hovoří skutečnost, že bez dalších úprav poskytují osobám přímou ochranu. Když budeme uvažovat, že poskytnou stejný stupeň přímé ochrany jako pohotovostní okopy jednotek (2. stupeň), pak z hlediska účinků klasických prostředků ničení budou ztráty sníženy až na 24 % [3]. Tato skutečnost je významná zejména v průběhu přípravy a budování obrany.

Dále je možné uvažovat o využití stálého opevnění v průběhu demonstrační činnosti k odstrašení protivníka, při budování klamných obranných postavení a jiných klamných objektů a jako záchytných obranných postavení ustupujících jednotek.

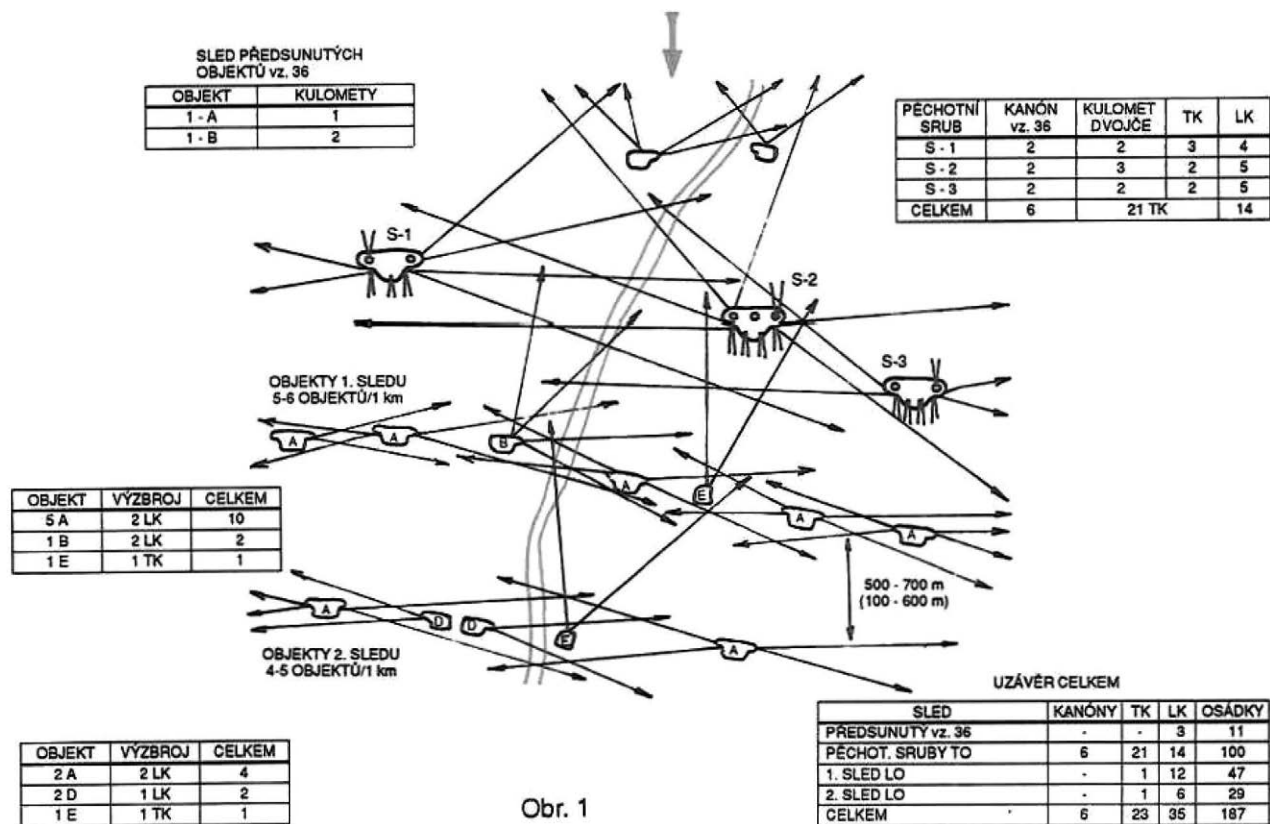
Vymezení předpokladů pro stanovení hlavních cílů a úkolů ženižního zabezpečení boje s využitím objektů stálého opevnění

V případě vojenských ohrožení státu bude s největší pravděpodobností na ohrožených směrech realizováno přikrytí státní hranice, které může být doprovázeno demonstrační činností vojsk k odstrašení potenciálního protivníka. Tato činnost může být realizována už v době před zahájením nebo v průběhu mobilizačního rozvinutí armády. V takovém případě mohou úkoly přikrytí státní hranice a demonstrační činnost plnit pouze jednotky polního vojska a sil rychlého nasazení, a to pouze část z nich, protože budou zabezpečovat i mobilizaci rozvíjených a vytvářených útvarů.

Můžeme tedy předpokládat, že *proti protivníkovi budou stát jen malé jednotky, jejichž úkolem bude jej zpomalit. Důležitým cílem boje těchto sil bude získat čas k dokončení mobilizace armády a hospodářství státu. Tyto jednotky budou mít časově omezenou působnost.*

K plnění tohoto úkolu se mohou vojska buď rovnoměrně rozmístit v blízkosti státní hranice na ohrožených směrech, nebo bránit pevně stanovené prostory soustředěnými silami. Nejracionálnější formou obrany při nedostatku sil a bez existence silných záloh je **budování ohnisek obrany.**

SCHÉMA PEVNOSTNÍHO UZÁVĚRU A SYSTÉMU PALEB

Obr. 1

S nárůstem sil v průběhu mobilizačního rozvinutí budou jednotky vyčleněné k překrytí státní hranice buď posilovány, nebo střídány a odesílány k plnění úkolů do prostorů podle operačních plánů, nebo k plnění úkolů podle vývoje konkrétní situace.

Po zaujetí operační sestavy hlavními silami armády lze předpokládat, že se *pásmo překrytí státní hranice přemění na zabezpečovací pásmo* tam, kde bude nutné nebo výhodné toto pásmo mít. Prvosledové brigády mohou být přímo na státní hranici nebo v určité hloubce od ní, druhý operační sled v hloubce i několika desítek kilometrů.

Na základě tohoto časového a prostorového vymezení by bylo vhodné, aby boj s využitím objektů stálého opevnění vedly především jednotky územní obrany, nebo zvláště k tomuto účelu připravené jednotky a jen výjimečně mechanizované jednotky od mechanizovaných brigád nebo brigády rychlého nasazení. Obdobně by tomu mohlo být s obsazením druhého postavení stálého opevnění. Při tomto použití sil a prostředků dojde k uchování palebné síly mechanizovaných, tankových i protitankových jednotek, ochranných vlastností jejich bojové techniky a schopnosti manévru. Současně se mnohonásobně zvýší ochrana vojsk územní obrany.

Cíl a úkoly ženíjního zabezpečení boje s využitím objektů stálého opevnění

Úkoly ženíjního zabezpečení budou plněny v několika obdobích. Požadavkem bude, aby splnění úkolů zabezpečilo bojovou činnost vojsk v daném období a současně vytvářelo podmínky pro plnění úkolů v období následujícím. Vzhledem k tomu, že nejobecnějším cílem ženíjního zabezpečení je přispět k vytvoření podmínek pro splnění bojových úkolů jednotek a útvarů, je vhodné vztáhnout vymezení jednotlivých období k činnosti vojsk.

Může jít o tato období:

1. Překrytí státní hranice.
2. Provádění demonstrační činnosti k odstrašení protivníka.
3. Zaujetí operační obrany.
4. Příprava a budování obrany.
5. Vedení obranného boje.

Ve všech obdobích budou mít plněné úkoly ženíjního zabezpečení obsah shodný s doposud platnými předpisy s tím, že se vyskytnou některé zvláštnosti.

Ženíjní zabezpečení boje s využitím objektů stálého opevnění bude zahrnovat *ženíjní průzkum, budování ochranných staveb, zřizování a udržování ženíjních zátarasů a provádění ničení, úpravu a údržbu cest pro přesun vojsk, manévr, přísun i odsun a ženíjní opatření k maskování vojsk a objektů*. Těžení, úprava vody a výroba, rozvod elektrické energie by měly přejít do kompetence orgánů jiného druhu vojska.

Bez toho, že by byl snižován význam ostatních úkolů ženíjního zabezpečení, je možné konstatovat, že nejsložitějším a nejnáročnějším úkolem je budování opevnění v nejširším smyslu slova, *tzn. budování ochranných staveb a zřizo-*

vání zátarasů. Vzhledem k tomu, že se zabýváme problematikou využití objektů stálého opevnění v systému obrany, jde zejména o budování ochranných staveb.

Způsob a rozsah ženijního budování obrany vedené s využitím objektů stálého opevnění

Způsob ženijního budování obranného pásma nebo bráněného prostoru při využití objektů stálého opevnění bude ovlivněn zejména tím, jaké jednotky budou pásmo či prostor zaujímat a jaký bude jejich úkol.

V úsecích, kde bude využito těžkých objektů stálého opevnění, musíme předpokládat také účast speciálně vycvičených jednotek pro boj v opevnění. V úsecích s lehkými objekty půjde zejména o jednotky mechanizované a pěší.

Rozsah budování obranných postavení i dalších úkolů ženijního zabezpečení ovlivní zejména skutečnost, zda se bránící jednotky budou připravovat pro vedení boje v obklíčení, nebo zda budou ustupovat na další obranná postavení. Možná je i kombinace obou způsobů vedení boje. Další velmi významnou skutečností, která ovlivní rozsah i způsob budování obranného postavení, je, zda bude možné vést z objektů stálého opevnění palbu z protitankových zbraní, nebo zda tyto zbraně budou umístěny mimo objekty.

I při využití maximálního počtu objektů stálého opevnění bude třeba budovat objekty polního opevnění ke zvýšení efektivity palebných (zejména protitankových) prostředků, protože speciální (pevnostní) jednotky se neobejdou bez podpory jednotek polního vojska.

Vzhledem k prosazované zásadě, že každý útvar (svazek) musí být připraven k vedení jak pozici, tak i manévrové obrany, je zřejmé, že *rozsah ženijního budování obrany klasickým způsobem bude větší než doposud*. Využitím objektů stálého opevnění můžeme tomuto nárůstu částečně zabránit, protože jimi můžeme nahradit opevňovací objekty k ukrytí živé síly a materiálu, pozorovatelný, velitelskopozorovací stanoviště, část okopů pro střelbu z ručních zbraní i stanoviště obsluh některých ručních protitankových prostředků apod. Současně tímto způsobem docílíme okamžitě po zaujetí obranného postavení vysokého stupně přímé ochrany osob proti účinkům prostředků ničení protivníka. O snížení rozsahu ženijního budování obrany při využití objektů stálého opevnění lze uvažovat jen při plnění úkolů v rámci překrytí státní hranice a provádění demonstrační činnosti, protože největší objem prací představuje budování zákopové sítě, okopů pro tanky, bojová vozidla a krytů pro techniku. Tyto objekty bude třeba budovat i při využití objektů stálého opevnění. Velmi výrazně tato skutečnost vystoupí do popředí při přípravě a budování kruhové obrany, v níž se zvýší délka zákopové sítě a bude třeba budovat více záložních okopů pro protitankové prostředky. Důvodem je potřeba vytvoření podmínek pro manévr v opevnění.

Hlavní výhodou z hlediska ženijního budování obrany při využití objektů stálého opevnění proto nebude snížení rozsahu a objemu prací, ale efektivnost jejich využití s důrazem na vysokou odolnost proti účinkům prostředků ničení a tedy vysoký stupeň poskytované přímé ochrany.

Rozsah a způsob ženijního budování obranného postavení při využití objektů stálého opevnění úzce souvisí s mírou obnovení původního systému stálého

opevnění, který je však podmíněn možností vyzbrojení objektů, existencí speciálních (pevnostních) jednotek apod., ale hlavně s jeho využitelností z hlediska zámyslu boje a operace. **Obecně můžeme říci, že čím větší je míra obnovení systému stálého opevnění, tím menší je rozsah ženijního budování obranného postavení.** To však neznamená, že při budování obranného postavení s využitím objektů stálého opevnění bude cílem obnovit v co největší míře původní systém stálého opevnění, ale znamená to zamýšlet se při rozdělování ženijních sil a prostředků nad uvedenou skutečností.

Zvláštností plnění úkolů ženijního zabezpečení obrany při využití objektů stálého opevnění bude více v případě, kdy míra obnovení systému stálého opevnění bude vyšší. Souvisí to s tím, že velké množství opatření k dosažení bojeschopnosti úseků stálého opevnění by muselo být realizováno již v době míru, případně v období před bezprostředním vojenským ohrožením státu.

V období přípravy a budování obrany by speciální (pevnostní) jednotky pokračovaly až do zahájení boje ve zdokonalování objektů a v ženijních úpravách terénu. V návaznosti na zpracované plány by budovaly další opevňovací objekty, upravovaly síť cest pro manévr vojsk, připravovaly úseky terénu ke zřizování ženijních zátarasů v průběhu boje, budovaly sklady ženijní munice a materiálu, upravovaly terén pro výhled a výstřel a zdokonalovaly ženijní opatření k maskování.

S mechanizovanými jednotkami (jednotkami územní obrany) přidělenými k jejich podpoře by prováděly součinnost ke stanovení pořadí a způsobů činnosti při plnění úkolů ženijního zabezpečení jak v přípravě, tak v průběhu vedení obranného boje.

Ženijní jednotky mohou být přiděleny do sestavy druhých sledů, předurčených k protiztečím a ničení protivníka blokujícího palebné objekty stálého opevnění.

Pohyblivé odřady zatarasovací by zaujímaly stanovené prostory soustředění, kde by byly v pohotovosti ke zřizování výbušných zátarasů na ohrožených směrech.

Systém ženijních zátarasů by se vytvářel buď v celé hloubce obrany, nebo jen před předním okrajem a v mezerách, podle bojového úkolu jednotek. Ve velkém množství by se používala řízená protitanková a protipěchotní minová pole, protikorbové miny, signální miny, elektrické a těžko zjistitelné zátarasy. Ve velkém rozsahu by se budovaly zátarasy nevýbušné. Ve výbušných zátarasech zřizovaných před předním okrajem by se zřizovaly a udržovaly průchody pro odchod jednotek bojujících v předpolí stálého opevnění.

Na zřizování ženijních zátarasů by se podílely všechny druhy vojsk.

Úkoly ženijního budování by byly plněny s maximálním využitím prostředků mechanizace a s využitím předem připravených materiálů z místních zdrojů, konstrukcí a objektů vyrobených průmyslově.

S přechodem protivníka do útoku by uskutečňovaly ženijní jednotky, plnící úkoly v předpolí stálého opevnění, ženijní průzkum protivníka, zesilovaly ženijní zátarasy, ničily cesty, mosty a další objekty na směrech postupu protivníka. Průchody v ženijních zátarasech před předním okrajem by se ihned po odchodu jednotek, které vedly boj v předpolí, uzavíraly.

Ženijní jednotky by s využitím různých druhů min ničily živou sílu a techniku protivníka pronikajícího obranou, zřizovaly by výbušné zátarasy na směrech postupu tanků a bojových vozidel protivníka.

V průběhu boje by prováděly pohyblivé odřady zatarasovací i další ženijní jednotky manévr na ohrožené směry, kde by zřizovaly výbušné zátaras a ničily objekty. Cílem jejich činnosti by bylo ztížit postup a zničit úderné skupiny protivníka, snažící se proniknout do hloubky obrany.

Při protizteči by ženijní jednotky upravovaly cesty pro přesun druhých sledů, záloh a jiných útvarů (jednotek) na čáru rozvinutí k protizteči, zabezpečovaly by výbušnými zátaras odkryté boky a zřizovaly průchody v zátarasech protivníka.

Po zničení protivníka, který pronikl do obrany, by se přijímala okamžitá opatření k obnovení systému zátarasů, poškozených palebných objektů, postavení mechanizovaných a jiných jednotek a k doplnění ženijní munice.

* * *

Využití objektů stálého opevnění, ať už ve větší či menší míře, ovlivní plnění úkolů ženijního zabezpečení. Velmi důležité bude, zda budou objekty stálého opevnění v míru udržovány nebo dokonce i zdokonalovány a to zejména po stránce jejich vyzbrojení a vybavení.

Podle bojového úkolu, který bude stanoven jednotkám vedoucím boj s využitím objektů stálého opevnění, bude docházet také ke změnám v pořadí prací ženijního budování oproti tomu, jak ho známe dnes.

Uvedené skutečnosti budou ovlivňovat plánování a organizaci ženijního zabezpečení, rozdělení ženijních sil a prostředků i způsob použití jednotek ženijního vojska.

Literatura:

- [1] Šperk, V. F. - Borisov, F. V.: Dolgovremennaja fortifikacija. Část 1., Istorija dolgovremennoj fortifikacii, VIA, Moskva 1952.
- [2] Holub, O.: Zrazené pevnosti. I. vydání, Naše vojsko, Praha 1982, s. 56.
- [3] Lipenský, V.: Polní opevňování. Vojenská akademie v Brně, 1989, poř. č. 1270.